

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-32, 31-33, 31-34, 31-35 in 31-36 — Izjava vsak dan opoldne — Mesečna zaročnina 6.— hr. za knesemstvo 15.20 Lkr
EKSKLUZIVO ZASTOPSTVO za oglaševanje Kraljevine Italije in temenstva ima:
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu:
Ljubljana Štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Gli elementi corazzati nemici sconfitti in Marmarica

20 carri armati distrutti — Nuovi successi dell'aviazione dell'Asse — Un convoglio nemico scovinato nel Mediterraneo orientale

In Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 11 giugno il seguente bollettino di guerra n. 741:

Vivaci scontri tra elementi corazzati si sono conclusi in Marmarica a nostro vantaggio. Sono stati distrutti 20 carri armati, preso un centinaio di prigionieri.

L'aviazione è intervenuta con successo su concentramenti nemici di truppe e di mezzi in marcia e in sosta, immobilizzando e incendiando 17 autoblindo e molto diecine di veicoli di ogni specie. Le R.A.F. ha perduto in combattimento 21 velivoli dei quali 12 abbattuti dalla caccia tedesca e nove dalla nostra che nel cielo di El Adem vittoriosamente afrontava senza subire perdite, una formazione numericamente superiore.

Un Bristol Blenheim colpito da aviatori germanici è precipitato presso l'isola di Lisona, otto altri apparecchi risultano distrutti da cacciatori italiani e tedeschi nel corso di azioni sull'isola di Malta, dove gli obiettivi delle basi di Micabba e Ta Venezia sono stati ripetutamente bombardati. Due nostri aeroplani non hanno fatto ritorno.

Da Taranto nuovamente attaccata la scorsa notte da aerei britannici, sono segnalati danni di limitata entità, fra la popolazione cinque feriti leggeri.

Nel Mediterraneo orientale sommersibili germanici hanno attaccato un convoglio forte scortato direttamente a Tobruk. Due piroscafi per complessive 12 mila tonnellate risultano affondati ed altre 4 colpiti con siluri.

Zavzetje trdnjave Bir el Hakeim v Marmariki

Osne čete so zavzele glavni steber angleškega obrambnega sistema — Novi uspehi letalstva — Razbit konvoj

Glavni stan italijskih Oboroženih sil je 11. junija objavljal naslednje 741. vojno poročilo:

Zivahnji spopadi oklopnih oddelkov v Marmariki so se zaključili v naši prilog. Uničenih je bilo 20 tankov, kakih 100 ljudi je bilo ujetih.

Letalstvo je z uspehom napadlo zbirajoče se sovražne oddelke in motorizirane skupine na pohodu in pri početku ter je imobiliziralo in zazgallo 17 oklopnih avtomobilov in večkrat 10 vozil raznih vrst.

Angleško letalstvo je v spopadih v zraku izgubilo 21 letalo. 12 so jih sestrelili nemški, 9 pa naši lovci, ki so se nad El Adem zmagovito spopadli so sovražno formacijo, ki je bila številčno v premoči, ne da bi sami utrpljeli kako izgubo.

Nemška letala so zadevala letalo tipa Bristol-Blenheim, ki je padlo v bližini otoka

Lisona v morje. Nadaljnji 8 letal so uničili italijski in nemški lovci pri operacijah proti otoku Malti, kjer so bili ponovno bombardirani objekti oporišči v Mikabi in Ta Veneciji. Dve naši letali se nista vrnili.

V pretekli noči so angleška letala znova bombardirala Taranto. Poročajo o neznatnih škodi in da je bilo med prebivalstvom lažje ranjenih 5 ljudi.

Na vzhodnem Sredozemskem morju so nemške podmornice napadle močno zaščiten konvoj, ki je bil na poti v Tobruk. Izkazalo se je, da sta bili dve ladji s skupno 12.000 tonami podtopljeni, 4 nadaljnje pa torpedirane.

Rim, 12. junija. s. Po vseh, ki so jih dobila vojaška povestva, so osne čete zavzeli postojanko Bir el Hakem, južni steber angleškega obrambnega sistema v Marmariki.

Nadmoč italijskih letalcev na vzhodu

Z vzhodne fronte, 12. junija. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Delovanje italijskih lovcev, ki so podpirali borbe pri Harkovu in nadzorovanje odseka nemških čet, ki se nahajajo severno od italijske postrojitev, je bilo ojačeno zadnje dni zaradi tega, ker so se skupine russkih letal zopet pojavile nad bojniimi črtami. Srečanje s sovražnimi skupinami se pa težko udejstvijo, kajti ruska letala najraje nizko letajo in raje pobegnijo, brž ko opazijo prihod italijskih lovcev.

V jutru dne 10. t. m. so patrole naših lovcev prodle nad sovražnikovo ozemlje. Kljub oblačnemu vremenu in omemjeni vidljivosti so naši lovci manevrirali nad črtami in križarili v raznih višinah med oblaki, da bi presenetili morebitno sovražnico v letu. V višini 3000 m so naše skupine med oblaki ugotovile, da z našega ozemlja streljajo protiletalske baterije očitno na sovražna letala, ki nizko letijo. Na to znamenje so naši strmoglasci v strmoglascem poletu spustili na 1000 m in izsledili skupino 7 russkih lovcev oben vrst Superrata in Magg. Ob pojavu naših lovcev je bila sovražna skupina presenečena. Pripravljala se je na obstrelovanje naših s strinicami. Skupina se je tako obrnila, toda preden se je nasprotinom umik posrečil, so priceli italijski lovci sovražnika obstrelevati s strinicami. Sovražna skupina je izgubila stik in posamezni piloti so skušali uteči napadu. Naši posamezni lovci, ki so zasledovali sovražno letalo tipa Magg nad sovražnimi črtami, so letalo dohiteli in izkoristili višino ter ga z majhne razdalje obstrelevali. Sovražno letalo je bilo verjetno zatočeno v rezervoar, kajti nastala je eksplozija, ki je letalo popolnoma uničila. Ostali naši piloti so učinkovito obstrelevali druga russka letala, ki so pa izginila za oblaki in se umaknila iz borbe.

Potem je naša skupina nadaljevala svoj polet nad določeni objekt. V tej fazi poleta je poveljnik naša skupine opazil še dva patrole sovražnih lovcev, vsi najmodernejše vrste Magg in Lang. Sovražna skupina se je skušala umakniti na svoje oporišči, toda naši lovci so priceli z borbo, vendar se je sovražnim letalom pomaknil umik za oblake. Naše patrole so živilo zasledovalo 3 sovražna letala in jih zapletila v borbo. Pričelo se je strelenje s strinicami. Pilot enega russkega letala je bil zader ter je izgubil oblast nad letalom. Letalo je strmolagivilo na tla in eksplodiralo. Drugo rusko letalo je bilo od blizu zadereto, pa je izginilo. V goste oblike in zapustilo za seboj progo dima.

Te borbe, ki jih vodijo naši lovci zelo življo, so nagrade za živahnje delovanje naših letalskih oddelkov, ki so ob sileh nemških spoposobnejši kot sovražnik. Tudi naši izvidniki lete globoko nad sovražno ozemlje ter dobrojavijo dragocene informacije o kretanju in položaju sovražnika. Kljub izredno hudenju zapornemu ognju nasprotnega protiletalskega

topništva, ki ne štedi s sredstvi, opravljajo naši izvidniki še naprej svoje kocijive naloge. Dnevno opravijo številne izvidniške polete kljub močni sovražnikovi reakciji in naša letala se dostikrat vračajo zadeta na oporišča.

Bilanca letalstva

Rim, 12. jun. s. Uspehi, ki jih je doseglo italijsko letalstvo v prvih dveh letih vojne so:

Ejnoj akciji je bilo izvedenih 70.050, bomb je bilo odvrženih 44.614, letala so letela 298.557 ur. Italijanska transportna letala so opravila 37.452 poletov, in preleta 28.810.414 kilometrov. Prevoza so 345.975 ljudi in 23.726.419 kg potrebščin. V letalskih borbah je bilo gotovo uničenih 1290 sovražnih letal, na tleh uničenih pa 449. Proti letalski obrambi je z gotovostjo uničila 784 sovražnih letal, v letalskih borbah je bilo uničenih verjetno 518 sovražnih letal, na tleh je bilo verjetno uničenih 275 letal, protiletalska obramba pa je verjetno uničila 16 letal. Z bombarmi ali torpedi je bilo potopljeno 34 bojni ladj, poškodovanih pa 151. Z bombami ali torpedi je bilo potopljeno 65 trgovinskih ladij, poškodovanih pa 81.

Papel pri predsedniku turške republike

Ankara, 12. jun. s. Predsednik republike je včeraj sprejel nemškega veleposlanika v Papena. Razgovora se je udeležil tudi turški zunanjji minister Saradoglu.

Obisk turških novinarjev v Nemčiji

Ankara, 12. junija. s. Proti koncu tega meseca bo odšlo v Berlin odposlanstvo turških novinarjev s šefom generalnega direktorjem turškega tiska Selip Sarterjem.

Trgovinska pogajanja med Madžarsko in Bolgarijo

Sofija, 12. junija. s. Dne 15. bo v Budimpešti odšla gospodarska delegacija iz Sofije. 17. junija se bo v Budimpešti pričela pogajanja za novo trgovinsko pogodbo med Madžarsko in Bolgarijo, ker poteka sedanjega pogodba 30. t. m.

Vojna na Kitajskem

Tokio, 12. junija. s. S fronte v Kijangsiju poročajo, da japonske čete še naprej prodriajo vzdolž železniške proge Kijang-Kijang. Včeraj zjutraj so zasedle Tungpu, 25 km od Tungsijanga, ki je bil zaseden že 6. t. m. Japonci so zajeli večne kolonije vojnih potrebošči.

Rim, 12. junija. s. Newyorški radio poroča iz Londona, da je dr. Evatt, ki je govoril o nedavnih dogodkih na Pacifiku, svaril svoje poslušalce, naj si ne delajo pretiranih iluzij glede bitke pri Midwayskem otočju.

Italija gre neomajno po začrtani poti do končne in popolne zmage

Ves narod je trdno odločen nadaljevati pod vodstvom Duceja borbo na vseh področjih za novi red in trajen mir

Operacijsko področje. 12. jun. s. (Porocilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Ob drugi obletnici vstopa Italija v vojno se naše v Afriki boreče se čete obnovile obljubo, da bodo dosegle zmago. Borbeni duh, ki se je stopnjeval v zadnjih dveh letih vojne, se kaže zdaj na bojiščih v Marmariki, kjer se nadaljuje borba za uničenje sovražnih sil. Vojna, ki se je razširila po vsem svetu, se ni mogla na hitro končati. Borci v Afriki, ki se bore zdaj z največjimi silami angleškega imperija, se zavedajo tega ter stopnjevajo svoje napore za doseg zmag, ki bo zagotovil svetu trajen mir. V puščavah Marmarike, kjer je sovražnik zbral vse sile, se naš vojvod danes bori z enako žilavostjo kakor prvega dne in z enakim prepričanjem v zmago.

Proslava dneva Mornarice na bojiščih

Operacijsko področje. 12. junija. s. (Porocilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) V vseh pomorskih taboriščih v Libiji, Tripolitaniji in Cirenaiki je Kr. mornarica proslavila svoj dan. Vsa poveljništva so prečitala dnevno povelje mornariškega podstajnika Riccardia z omenitvijo vseh juninskih dejanj v preteklosti, ki tvorijo slavno zgodovino italijske mornarice. Vrhovni poveljnik čet v Severni Afriki je poslal dnevno povelje vsem mornarjem, v katerem podeljujev junaška dejanja mornarice, poveljnik mornarice v Libiji pa je v svojem dnevrem povelju očrtil zmago-vite akcije libijske mornarice.

Črne srajce za svoje padle tovariše

Rim, 12. junija. s. Šef glavnega stana Milice je poslal Duceju naslednjo brzojavko:

Legionarji II. napadne legije Črnih srajce so prostovoljno sklenili poslati vsaki izmed družin 33. v nedavnih operacijah na Hrvatskem padlih tovarišev kot viden znak hvaležnosti in naklonjenosti dar po 3000 in 2000 lir v skupnem znesku 88.000 lir. Legionarji II. napadne legije Črnih srajce so prostovoljno sklenili poslati vsaki izmed družin 33. v nedavnih operacijah na Hrvatskem padlih tovarišev kot viden znak hvaležnosti in naklonjenosti dar po 3000 in 2000 lir v skupnem znesku 88.000 lir.

Nov dom za slepce v Firenci

Rim, 12. jun. s. Duce je sprejel naslednjo brzojavko: Ob slavni obletnici naše revolucionarne vojne, s katero bo italijski narod osvobojen in ojačen, se je v Firenzih odprl popolnoma prenovljen in oplešan Dom za vojne invalide, ki bodo občutili v tujini gostoljubnost Doma vezi dejanske solidarnosti naroda, ki naj jo bodo deležni po-

vaši volji tisti, ki so za veličino domovine velikodušno darovali svojo kri. Sprejmite, Duce, izraze moje vdaniosti. — Predsednik Gianni Baccarini.

Zahvala bolgarskih industrijev Duceju

Rim, 12. jun. s. Duce je sprejel naslednjo brzojavko: Ko izražamo svoje globoko spoštovanje Vam, Duce, ki niste nikoli zanimali svoje simpatije do bolgarskega naroda, si dovoljujemo zagotoviti Vam, da so Vaše besede zapustile v nas globoko brazdo. Velik vtip vti je naredilo na nas tudi vse to, kar smo videli z lastnimi očmi v Italiji, ki je zemlja žilavega dela v socialne pravice. Spoznali so fascistične Italije in njene industrije, ki se ima zahvaliti Vašim genialnim smernicam za svoje čudoviti napredki in ki ima odločilno vlogo v zmagovalnih bojnih akcijah osi, nas bo neprestano izpodobujalo, da bomo posvečali svoje napore postavljati nove gospodarske Evrope in predvsem pospeli v utrdni vezi med Italijo in Bolgarijo, ki sta zdaj sosedji. Ko zapustimo Vašo gostoljubivo in marljivo deželo, Vam kar najbolj odkritosčno želimo zdravja in moći, da boste lahko v uspom kraljovni osovojevno delo, ki ste ga pričeli s toliko navdušenjem in toliko jasnovidnostjo.

— Za delegacijo bolgarskih industrijev: predsednik Bulov.

Sofija. 12. junija. s. Listi poročajo o bližnjem odhodu skupine bolgarskih industrijev in tekstilnih trgovcev v Italijo, kjer se bodo pogajali za nakup tekstilne blage, polidelkov in surovin za tekstilno industrijo.

Prepričanje Madžarske

Budimpešta, 12. junija. s. Pod predsedništvom grofa Telekyja se je včeraj sestala parlamentarna komisija za zunanje zadeve. Predsednik ministarskega sveta in zunanji minister Kallay je poročal podrobno o svojem obisku v Hitlerjevem glavnem stanu. Vsi poslanci in člani vlade so navdušeno odobravali poročilo predsednika ministarskega sveta, ki ima genialni smernice za svoje čudoviti napredki in ki ima odločilno vlogo v zmagovalnih bojnih akcijah osi, nas bo neprestano izpodobujalo, da bomo posvečali svoje napore postavljati nove gospodarske Evrope in predvsem pospeli v utrdni vezi med Italijo in Bolgarijo, ki sta zdaj sosedji. Ko zapustimo Vašo gostoljubivo in marljivo deželo, Vam kar najbolj odkritosčno želimo zdravja in moći, da boste lahko v uspom kraljovni osovojevno delo, ki ste ga pričeli s toliko navdušenjem in toliko jasnovidnostjo.

Borba je potrebna do popolne uničenja boljševizma

Bukarešta, 12. junija. s. Prof. Mihael Antonescu, podpredsednik vlade, je sprejel italijske novinarje, ki so na obisku v Rumuniji in jih je takole pozdravil: Srečen sem, da lahko pozdravim zastopnike italijskega tiska Mussolinijev Italije iz večnega Rima. Prosim Vas, skušajte dometi Rumunijo in jo spoznati. Njeno latinstvo je že od davnih časov. Naša rasa

Zakopani zakladi v smeteh

1000 kg kostne moke na mesec iz zbezih kosti v Ljubljani — Kaj vse zmetujemo?

Ljubljana, 11. junija

V starih časih so »cveteli zakladi« na za- puščenih krajih in ljudje so pogosto stikali z njimi ter trdno verovali v stare vraže. Tedaj je veljalo za zaklad le zakopano zlato ali srebro. Dandanes poznamo razne dru- ge zaklade — tudi zakopane, toda na skriv- nostnih krajih, in za njimi ne stikamo po- noči ter ne delamo v risih zagovorov. Te zaklade zmetujemo, ne da bi jih znali ce- niti. V mestna smetišča romam dan za danem zlato v obliku dragocenih surovin, bodisi or- ganskih ali tudi zavrženih predmetov.

Večkrat je bil že sprožen predlog, naj bi zbirali razne odpadke, ki romajo iz gospo- dinjstev na smetišča. Pozimi je bilo zavr- ženih mnogo krompirjevih olupkov, ki so izvrstna kрма, pa tudi ostankov sočivja in jedi. Ko so nekateri predlagali zbiranje krompirjevih olupkov in ostankov zavrženega sočivja ter zelenjave, ni nikče jemal predlog dovolj resno v poštev. Nekateri so se posmehovali, češ, takšni predlogi so ne- izvedljivi. V resnici so pa v nekaterih dru- gih večjih mestih že zdavnaj posrečeno or- ganizirali zbiranje gospodinjskih odpadkov za živalsko krmo. Tako so n. pr. v nekem nemškem mestu že pred vojno zbirali krom- pirjeve olupke in ostanke sočivja in zelen- jave; zbiralcii so dajali gospodinjam pri- merno odškodnino za trud, in sicer mala brezplačna trsk.

Morda se zdaj takšni predlogi ne zde ta- ko aktualni, ker ni več takšnega pomanj- kanja za krmo. Dovolj je zelene krme — tako se vsaj zdi tudi tistim, ki niso preveč tankovestni, ko žanjejo travo, kjer pač na- nese. Vendar prav to čudno preskrbovanje krme nekaterih »rejcev« kaže, da je treba zadevati urediti bolj zadovoljivo. Rejska dru- štva ne drže križemo rok, to je treba vsekakor priznati. In težavnih razmerah so storila vse, kar so mogla. Porocali smo, da si »ze- goza« že zdaj živo prizadeva preskrbeti rej- cem malih živali dovolj krme za zimo in v ta namen uvaja obročno plačevanje. V res- nici je zdaj pravi čas, da mislimo, kako bo- mo prehranili živalce čez zimo. Skrbeti je pa treba tudi za prehrano živali med letom. Nekateri rejci, ki jemljo rejo sploh pre- cej od lahke strani in se tudi ne zanimajo za rejske organizacije, kakor rečeno, ne delajo iz tega nobenega vprašanja, saj zdaj živalci so dajali gospodinjam pri- merno odškodnino za trud, in sicer mala brezplačna trsk.

Izvedba drugega predloga, ki zasluži tu- di resno upoštevanje, namreč izkorisitevanje krv živali, zlasti v mestni klanici, za živalsko krmo, je pa zvezana z velikimi stroški in se je lahko loti organizacija le, če dobi primeren kredit.

Iz vsega tega je razvidno, da je vpraša- nje preskrbe krme rešljivo ob skrbni orga- nizaciji in primernih sredstvih. To je zade- va umnega izkorisitevanja vseh surovin in smotrene reje malih živali — vzorne orga- nizacije malega gospodarstva. Če bodo dru- štveni delavci našli za to svoja prizadevanja več razumevanja, jim bo delo zelo olaj- šano ter bo uspešnejše, kar bo koristilo spoštosti in ne le rejcem malih živali.

Soseska ga ne mara in mu nagaja

Odkar se je priselil, mu večina sosedov nagaja in že 10 let se vzperi po sodnjah — Značilna slika vaških socialnih odnosov

Ljubljana, 12. junija.

Na naši vasi so se vedno socialni odnosi močno zaostreni. Dninar, bajtar, tovarniški delavec, kmet, veleposnek so sicer na zunaj vsi enaki ljudje in na prvi pogled dobilj najboljši vtič o njihovih medseboj- nih odnosih, če pa se poglobiš vanje, če del časa med njimi živiš, pa se ti pokaže docela nasprotna slika. Živiljenje se ne presoja tako, kot je, temveč na eni strani tako kakor kažejo interesi veleposnekemu ali gruntarju, na drugi pa zopet tako kakor kažejo bajtarju, dninarju in delavcu. Vaška skupnost ima le imensko vrednost, ki je mnogokrat ni mogoče oživotvoriti niti tedaj kogre za kakšno vsej vasi koristno akcijo.

V enem pogledu pa zavest skupnosti zla- sti med posameznimi predeli vasi, med so- seskami le pride skoro vedno do veljave, kadar so pogani domi. Mislimo na odpor, ki se skoro redoma poravlja v vsej soseski proti priseljencu. Ta pojav, ki je skoro pravilo, si ne moremo iz vseh številnih primerov tolmačiti drugače, kakor iz kolektivne zavesti, ki se ne sprašuje, ali je priseljenc prišel pošteno, ali je priden, mar- ljuv in si je zasluzil svoj napredok, temveč iz nasprotovanja, da se sedaj naenkrat pojavitva njihovi sredini »homo novus« in miti soseskine »idilčne« odnose.

Ta zavest nedvomno korenini še v daljnji preteklosti, ko je imela vaška skupnost mnogo večji pomen, kakor ga ima danes. Zemlja, dasi je zasebna lastnina, vendarle po nekem daljnem spominu spada v skupno lastnino, ki bi se morala izkazati zlasti tedaj, ko posamezni kosi menjajo lastnika. Vsem članom soseske se zdi naravno, da imajo oni predpravo na to zemljo, nove-

Zlatolasa kraljica

Giovanni je prispel iz Kalabrije. Kotija ga je odpeljal gorji do Anapri, mimo Madonne di Michele. Sveči so razsvetlje- vale njen nasmejani obraz. Zdelo se je, da se smehlja Giovanniju in mu kima v pozdrav.

Promočno je spal kakor ubit. Samo pre- den je zaspal, se mu je zdelo, kakor da še vedno stoji na ladji, natovorjeni s sodijem. S to ladjo je bil prispel iz Napolija v Capri. Valovi sinjega zaliva so ga uspava- li. Zjutraj se je zbulil v tuji sobi. — To ni Kalabrija, — je dejal sam pri sebi, — a vendar je Italija.

Se pred zajtrkom je odšel dolni na cesto, vodečo pod zelenimi platanami v Caprije. Kmalu je zavil z nje in krenil med vino- gradni dolki v Punti Migliori. Prav do za- padnega rta otoka pa ni prišel, ker mu je krulilo po trebuhi od lakote.

Vračal se je mimo temno zelenih cipres in črni pinji. Široki palmine pahljajo se vihrale v mlado jutro. Belo obzidje okrog bujnega zelenja je opazil Šele, ko je stal že tik njega. Biti je moral lep park, ki se je tu močno skrivalo. Pomladno sonce je že močno pripehalo. Hrepeneče se je Giovanni ozrl na hladno senco vrtca. Iz kmečke hiše se je razlegalo monotono dekhsko petje. Lahno so rožjale bambusove palice pred vratom. Lahen vetrč v morje je majal za- stor in odnašal dekhsko petje.

Ko je zatonil vroči dan za Monte Solaro v morje, je Giovanni znova odšel z doma. Prisel je do obzidja okrog parka. V prvem mraku, legajočem v doligh sencah na oliv- ni gaj, je opazil, da je obzidje staro, za-

nemarjeno. Giovanni je potisnil nogo med kamenje in se povzpel na zid.

Po parku so bile speljane z opoko tla- kovane poti. Giovanni je sedel na obzidju, noge so mu viseli dol, njegove oči bi bile prade preko temo cipres. Opazila so klo- pico, stoečo pod črnočrno dežnikom dveh pinij. Pogledal je tja proti vili: noben sve- tlobni žarek ni prodiral skozi veje košatih dreves. Gospodarjev menda ni bilo doma.

Počasi je zdrsnil na vrt. Njegov kralj- sko odmeval zamoliko po rdečih poteh. Krenil je k opaženi klopici in sedel na njo. Od tod je videl skozi srebrnokast olivni gaj na morje. Daleč tam v včernem soparci sta se skitali voda v nebo, oben temno sinja.

S klopic je Giovanni videl proti severu.

In ko se je jela dvigati iz morja noč, je postal otočen. Rad bi se bil odpeljal proti severu. Takrat, se kot otrok, se je igral na zelenih livadah. Hrib z veterinim mnhom na vrhu je bil njegov otroški raj in Tilda, njegova družica, je značilna sosedja tako spremno prosti, nasi jih dovoli pobrati hruske maslenke. Kako rad bi bil pravil Tilda o tem parku, toda počitnice so bile prekratke, da bi se bil mogel vrniti domov.

Zilezel je nazaj čez zid in odšel k ve- cerji. — Čigava pa je ta vila pri olivenem gaju? — je vprašal gospodin.

— Ta vila? Ali ni lepa? Njena lastnica je Švedska kraljica, — je odgovorila signora Filomena, ponosna na bližino kraljevske hiše.

— Da, lepa je, je prav. Giovanni. Na- vijal je svoje špagete na vilice in pri tem je moral misliti na kraljico. Pakoj po ve- cerji je vočeli gospodinji lahko noč in od- Šel. Zvezde so migljale nad otokom in

okoli ušes. Seveda se je iz tega izčimila tožba zaradi lahke telesne poškodbe. Jav- le so se razne prite, ki so dogodek opazo- vali. Značilno pa je, da so se nekatere kmalu potem zacele obotavljati in so bo- disi popolnoma »pozabilile« na dogodek, ali pa so, kakor je storil F. J., svojo izpoved preklicale, češ da jih je pričevanje nago- voril imenovani posestnik. Tak umik je dan državnemu tožilcu osnovno, da je proti F. J. in posestniku vložil kazensko obto- zo baradri krivega pričevanja in zaradi na- gorjanja k krimenu pričevanju.

Na včerajšnji razpravi pa so se izkazala naslednja dejstva: da je B. dejanjski bren- kti obtožencev sira, kar je bilo izka- zano kot poškodbu po zdravniškem spric- čevalu kot dogodek pa po več priteh, da je priča F. J. umaknila svojo izpoved bržkone pod vplivom zasebnega oškodovanca. Bila je nekaj časa pri njem v službi. Podobno se je omajala tudi verodostojnost drugih

prič in seveda s tem je padla utemeljenost obtožbe proti posestniku.

Istočasno se je moral posestnik skupno s svojim sinom zagovarjati, češ da sta so- delovala pri poškodbi otroka nekega va- ščana. Obremenilna priča, ki je dogodek opazovala iz precej oddaljene dravnice, je zatrjevala, da je videla, kako je obtoženec »izpodbjal z mežikanjem« svojega sina. Čeprav pretepe otroka Pa se je izkazalo, da posestnika in njegovega sina v času tepe- splošni bilo na kraju dogodka in da je otroka po lastnem priznanju pretepel s ko- ličkom, ki se je pozne spremenil v ustih obtožiteljev celo v cepin, nekdo drugi. Po- sestnik in njegov sin sta prisila na kraj god- godka, ko je že vse minilo.

Otočnica, podprtja z izpovedmi nevoš- ljujivih in sovražnih sosedov, je tako v vseh točkah padla oziroma začelo ni bilo dok- zov. Sodnik je vse tri obtožence oprostil po 280 kp.

Stanka Cajnkarja: Razgovori

Nova založba je te dni izdala krajše, večinoma že objavljene spise avtorja „Pstopljenega sveta“

Ljubljana, 12. junija

Stanko Cajnkar je zbudil pozornost širše slovenske kulturne javnosti kot pisatelj, ki je pred leti šla čez oder ljubljanskega gledališča njegova drama »Potopljeni svet«. Manj je bilo in je znano njegovo ostalo pisateljsko delo, kakor knjiga »Očenaš« in razni spisi v takratnih slovenskih katoli- skih revijah. Misel, zbrati te razstrene in zato tež dostopne spise ter jih izdati v skupni knjigi, je nedvomno hvalevredna in Nova založba je v tem pogledu storila koristno delo, ko je knjiga založila in jo daje dnevi razumevanja. Na 218 straneh običajnega knjižnega formata v lepem tisku in na lepem papirju je zbranih osem spisov, od katerih je prvič tiskana edicija »Ne- varna igra«. Vsi drugi so bili že objavljeni bodisi v »Mladikie«, bodisi v »Dejanju« v letih 1938 do 1940.

Cajnkarjevi sestavki v »Razgovorih« niso povestni in esejni. Pravne fabule ni, dejanejo je bledo in povsem nevažno. Kolikor ga je, služi avtorju predvsem kot okvir za njegova globokoumnna premisljevanja o sodobnih duhovnih, socialnih in vzgojnih pro- blemih, kakor je prihajal z njimi v stil predvsem kot duhovnik in profesor. Težino sedanjega časa občuti Cajnkar globje kot mnogi njegovi stanovniki v duhovni nomišljenski. V svojih spisih pa ne zav- temva v pravju, temveč zajame se da: tukaj, sedaj tam in vrtu do presenetljivih globin. To je bržkone tudi vzrok za »Nevarno igro«. Vsi drugi so bili že objavljeni bodisi v »Mladikie«, bodisi v »Dejanju« v letih 1938 do 1940.

Cajnkarjevi sestavki v »Razgovorih« niso povestni in esejni. Pravne fabule ni, dejanejo je bledo in povsem nevažno. Kolikor ga je, služi avtorju predvsem kot okvir za njegova globokoumnna premisljevanja o sodobnih duhovnih, socialnih in vzgojnih pro- blemih, kakor je prihajal z njimi v stil predvsem kot duhovnik in profesor. Težino sedanjega časa občuti Cajnkar globje kot mnogi njegovi stanovniki v duhovni nomišljenski. V svojih spisih pa ne zav- temva v pravju, temveč zajame se da: tukaj, sedaj tam in vrtu do presenetljivih globin. To je bržkone tudi vzrok za »Nevarno igro«. Vsi drugi so bili že objavljeni bodisi v »Mladikie«, bodisi v »Dejanju« v letih 1938 do 1940.

»Nevarna igra«, pravljica, ki je rahlo po- dobitna dramatična slika, je razgovor, napisan v obliki dramatičnega dialoga. Pisatelj po- stavlja drugač proti drugemu plečega, praznega moškega, ki se navduši za svojo žensko partnerko ob prvem pogledu, in težko preizkuša, trpeč žensko, ki ideča vzdruži razumevanja. Dialog se sijajno razvija, zaključek pa si sicer v skladu z značaji akterjev, vendar pa tako vsakdanji, da malec raz- očara.

Vse v vsem: knjiga je vredna pozornosti po aktualnosti obnavljanih živiljenjskih vprašanj, po Cajnkarjevi globokomisnosti in težnji za novim svetom. Okorili so bodo pri njej tudi tisti, ki se sicer s pisateljem mislijo ne strinjajo.

Na uvodnem mestu je objavljen spis »Moj svet«. Avtor razmisli »o mnogih te- žavnih stvarach« in si zavrstja vprašanje: kakšen je moj svet? »Moj svet je kakor nač, v katerem se druga za drugo vžigajo luči. Nekateri ugasnejo prav kmalu, druge gore dolgo in lepo.« V mojem svetu je drobno sonca, nekaj čistega veselja in prav- toločne sreče, kakor je dobro za človeka, ki bi ga Bog ne dal nad iz svoje težavne službe.« Toda mor je prav, da se v tem svetu dvigajo navzgor, na vrhove, na planine? Ali ne klče živiljenje »z prahom, črnim in turbenih dolin, iz rorov in tovarn, iz de- lavskih kolonij, s cest in mostov, s polj in travnikov, koder hodijo tisoči in milijoni.« Ali ne jaka nekje zapuščen otrok? Ali ne trka nekje nekdo na vrata, da si iz- prosi kruha? Ali se ni prav sedaj neka ubita v pohodenjih mlačostih zagnala v umazane valove reke, ki namaka in preplovila načemljo? Vprašanja, ki jih dnevnno postavlja živiljenje in zahtevajo nelehak odgovor: »Teda sem doumel, kako vsakobič ob trih delih razstavlja grabi za drobem ve- selja, pa čeprav si mora zatisniti oči, da ne vidi vsega, kar nas duši in ubija. Sedaj vendar ne semejoč in zahtevajoče hrepeneje po živiljenju.« Živeti pomenja vendar biti na nekem važnem mestu, storiti vse in po- vediti vse. Datí vse in izgubiti vse, da se kot blagoslov razkropi po svetu. Preprosta pa najglobljina rečenica, ki jo pa pisatelj ne razvija naprej. »Zdi se mi, kakor da se z vso naglico vozim v rotapajočem vlaku preko božjega sveta. Zumanje stvari mi zelo malo ostanejo v spominu.«

Počasi je napočil jutro. Tema je posta- la siva, potem modra in rdeča jutranja zarja je poljubila vrtova v gore. Najraje bi bil vstal in odšel na vrt, toda to bi bilo brez pomena. Izložbe so zrila se slepo v park. Ležal je nepremično in prvi obročni solnični žarkov so plesali po stenah. On zunaj se je širil vonj po zrelih pomaran- čah.

Počasi je napočil jutro. Tema je posta- la siva, potem modra in rdeča jutranja zarja je poljubila vrtova v gore. Najraje bi bil vstal in odšel na vrt, toda to bi bilo brez pomena. Izložbe so zrila se slepo v park. Ležal je nepremično in prvi obročni solnični žarkov so plesali po stenah. On zunaj se je širil vonj po zrelih pomaran- čah.

Pri zajtrku je vprašujoče pogledal go- spodnjo. Ne, niti sanjati se ji ni moglo o njegovih ljubezni. In tako jo je lahko brez skrbi vprašal: — Kdaj pa prihaja kraljica sem, počim ali poleti?

— Ona je začudila signora Filome- na. Potem je pa zavrela iz njenega gla- sula globoka žalost: — Ona je že davno mrtva. Umrla je kot stara žena. Zadnja leta svojega živiljenja je preživelata v sat- moti v beli vili in temnem vrtu. Morda je pokopana na Švedskem, točno tega ne vem.

Od Carniole do Krajine in Kranjske

Nekaj podatkov o nastanku Kranjske in njenem imenu — Ime kranjske dežele je nastalo v X. stoletju iz „Krajina“

Ljubljana, 12. junija.
Kdor hoče proučevati našo zgodovino, se mora vsaj nekoliko poglobiti tudi v ime bivše Kranjske, čemu se ne more izogniti, ko raziskuje, kako je nastala ta dežela. Ob tej prilici se poslužujemo podatkov iz razprave našega zgodovinarja dr. Milka Kosarja Postanek in razvoj Kranjske (Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 929). Pisev v tisti razpravi izpopoljuje razpravo L. Hauptmanna »Entstehung und Entwicklung Krajins« in je zbral mnogo pomembnih podatkov.

Kranjska po zgodovinskem atlantu

Dunajska akademija znanosti je ob koncu preteklega stoletja začela izdajati Zgodovinski atlant avstrijskih alpskih dežel. Objavljeno je bil samo prvi oddelek, ki vsebuje sliko deželske sodne razdelitve alpskih dežel avstrijske monarhije, to se pravi tudi večjega dela slovenskih krajev. Karta prikazuje v glavnem stanje 18. in začetka 19. stoletja. Vedeti pa moramo, da se deželsko sodne meje niso mnogo spremnjevale, tako da lahko iz te karte posnamemo, kakšne so bile meje — toda ne le deželske, temveč tudi politične, posestne in nekoliko tudi cerkevne, celo v zgodnjem srednjem veku. K deželsko sodni karti Kranjske je bila priložena obširna razprava, ki jo je napisal prof. L. Hauptmann. Razprava vsebuje mnogo več, kakor le razlog k Zgodovinskemu atlantu. Počelovali naše preteklosti te razprave ne morejo prezreti. M. Kos je dobro ocenil. Pri posameznih vprašanjih se je naš zgodovinar pomudil dalje, če se ni strinjal s Hauptmannom. Po Hauptmannu je Kranjska stara Krajina, to se pravi pokrajina, ki se je prvotno raztezala od Hrušice do Titanske gore, od Boča, Karavank in Julijskih alp do kočevskih gozdov in spodnje Krke. Čeprav je Krajina v zemljepisnem pogledu sicer sorazmerno trdno sklenjena, vendar se ni mogla upirati nezemljepisnim činitljem, ki so jo razbili v polovici, v ozjo Kranjsko (Gorenjsko, del Notranjske in Dolenjske) in Savinjsko (porečje Savinje in desno porečje Sotle). Ožji Kranjski so priključili pozneje predel na desnem spodnjem delu Krke, Žumberk in Belo Krajino.

Zanimiv nastanek imena Kranjske

Hauptmannova razprava o imenu Kranjske izpopoljuje M. Kos. Predvsem opozarja, da je treba razlikovati keltsko romansko »Carniola« in slovensko »Krajina«. Krajina pomeni pokrajino sploš, zlasti še obmejno pokrajino. Za to nam služi dobro primer imen obmejnega pokrajine: Vojna Krajina, Krajina v vzhodni Srbiji in Krajina v južni Dalmaciji. Dežela, ki je pozneje dobila ime »Kranjska«, je bila obmejna pokrajina in nemška oblast je tu organizirala mejne marke. Marchia je slovenska Krajina. Taščna Krajina je tudi karolinška Posavska marka, predhodnica Kranjske. Dalje pisev opozarja, da je mnogo krajevnih imen izvedenih iz Krajine, nameč od dežele, ki so bili v njej tisti kraji. Hauptmann k takšnim imenom pristeva tudi Selo pri Šumberku na Dolenjskem, ker je med ljudstvom še vedno znano pod imenom Kranjsko Selo. Krajino so Slovenci imenovali razen marke ob zgornji Savi tudi Ptujsko ali Podravsko marko in Karantanjsko marko. Na ozemju Karantanjske marke, v okolici Grada in Hartberga, so bili v srednjem veku trije Kainbach. Prav tako zvemo iz zgodovinskih virov, da je bila Krajina tudi v Halozah. Tam je bila namreč meja med Ogrsko in Hrvatsko. Okoliš južno od Ptujskih gore je bil l. 140 imenovan caus der Chrainen. Kos pa nagaša, da vendar ni nujno izvajata vseh »krajinskih« imen od lege tistih krajev v tej ali oni Krajini. Pri nastanku podobnih imen bi lahko odločala tudi beseda »kraj« v pomenu meje ali konec. Na Koroškem so trije kraji, ki so nujno imena nastala, bodisi iz »Krajin« ali »kraj«. Pri St. Vidu na Koroškem je l. 1230 znan kraj pod imenom Chrainorf. Podobnih imen je nekaj tudi drugje, n. pr. Krajin vas, Krajinik in Krajno brdo.

Najpomembnejša slovenska krajina

Krajina kot deželno ime se je oprijelo tedanju največje in najpomembnejše slovenske krajine, »marki« ob zgornji Savi. Da se je pa Krajina ohranila kot deželno ime, je treba po sodbi M. Kosu pripisovati tudi odnosom tega imena k imenu Carniola in Carnium. Lingvisti trde, da imeni Carniola in Carnium izvirata iz keltske. Carniola pomeni malo Carnio in razliko od večje del Gorenjske. Zanimivo je, da omenjeni anonični geograf ne steje Emono v Carnio. To se pravi, da tedaj meje Carniole niso še tako daleč na jug, da bi obsegale tudi Emono. Zgodovinarji se sklicevajo tudi na to, da v spodnjem delu Ljubljanske kotline, kjer se razprostira zdaj Ljubljana, niso živelji Karni, temveč Tauriki, kar tudi dokazuje, da je bila meja Carniole višje na severu.

Ime Carniola v zgodovinskih listinah

Anonični geograf iz VII. stoletja je v svoji kozmografiji opisoval razmere mnogo starejše dobe, to se pravi Carniola starega veka. Ime Carniola je bilo omenjeno še enkrat v srednjem veku. Zasledimo ga pri Pavlu Diakonu in frankovskih državnih analih. Posebno značilno je, da se v drugi polovici X. stoletja imo Carniola pojavi v zelo zanimivi zvezzi: »Carniola quid vulgo Creina marcha appellatur. To se pravi, da je bilo domače ime za Carniola v drugi polovici X. stoletja Creina — Krajina. Creina marcha kot deželno ime se pojavlja prav ob času reorganizacije mark na jugovzhodu. M. Kos pravi, da se je ime Krajina za deželo lahko tem bolj utrdilo,

ker je po pomenu ustrezalo pojmu nemško latinske marke in ker je temu pripomoglo srednjeveško ime za Carnum.

Iz »Krajina« Kraj

V slovenščini je nastal karnj — Kranj iz keltsko romanskega Carnium. V zgodnjem srednjem veku se je razvila na tleh antičnega Carniuma naselbina, ki se je imenovala, kakor je razvidno iz virov X. in XI. stoletja, Creina — Krajina, torej enako kakov dežela. V tisti dobi je moral biti tam omenjen kraj, kakor sklepalo iz langobardskih grobov in številnih zgodovinskih listin. Kraj je dobil v poznejšem stoletju ime Kranj, odnosno Carniburg. Ime se je razvilo tako, ker so Nemci začeli imenovati deželo po domači Krajini Creina in v XII. stoletju že Kranj. Mesto in dežela sta se torej imenovala enako. Menda se je prav zaradi tega tudi utrdilo tem bolj ime dežele po imenu »Krajina«. Ker je na to vplivalo ime mesta, ki je postal v XII. stoletju sedež deželnega grofa. Ze v XI. stoletju prevladuje ime za deželo Krajina — Creina nad imenom Carniola. V XII. stoletju se obliko Creina, ob koncu stoletja pa začenja zopet prevladovati Carniola. Tudi v latinskih besedilih izpodriva Carniola Creino. Obliko Carniola uporabljajo dosledno pisci listin, izdanih na ilirskeh tleh, odnosno italskih Izdajateljev. Končno je dežela dobila ime po mestu Kranj, in sicer dežela, ki je spadala pod deželnega grofa v Kranju. »Kranjska« ali »Kranjsko« je povsem izpodrinila končno tudi v slovenščini staro Krajino.

Rimska Kranjska

Hauptmann je opisal tudi etnografsko in politično razdelitev Kranjske v rimski dobi. V dolini notranjske Reke in na Pivid

so bivali Japodi, v idrijskem in vipavskem okraju Karni, na Dolenjskem Latobiki, na Gorenjskem in v Ljubljanski kotlini Kanni in Tauriski. V političnem pogledu je v zgornji cesarski dobi spadal notranjski Kras in Italiji, drugo severno ozemlje pa Zgornji Panoniji. Iz vojaških razlogov so Rimljani po marionianskih vojnah in pred l. 238 priključili tudi emonski mestni okraj Italiji, tako da je težka italsko noriška meja na Trojanah, italsko panonsko pa nekje pri Grosupljiju. Po razpadu rimske oblasti v Noriku se je meja premaknila načrtrjeno l. 488 nazaj na nekdano črto na Karu in Julijskih alpah. V VI. stoletju je živel kranjski Posavje, ki so ga naseljevali Karni, to se pravi romanska in romanizirana ljudstva pod precej urejeno getsko upravo, nакar se je začela nova nemirna doba, ko je izbruhnila dvajsetletna bizantinska gotska vojna. Sredi VI. stoletja so Longobardi dobili od bizantinskega cesarja mnogo panonskih trdnjav in krajev, med njimi tudi mesto Noricum, ki je bilo područje Ptuj ali Celje. Zanesljivo je, da je tedaj prislo tudi ozemlje Carniola pod Langobarde, kar nam tudi priča langobardska nekropola v Kranju. Po odhodu Langobardov so se naselili v naših krajih Sloveni in Obri. — Meje na ozemlju, ki je dobio končno ime »Kranjska«, so se v poznejših stoletjih še večkrat spremnjevale. Kranjska se je znatno razširila v XV. stoletju pod Habsburžani, pozneje so pa sledile pogoste teritorialne razdelitve in po njej se je dežela zopet zmanjšala. Do večjih teritorialnih sprememb je prislo ob francoski zasedbi v začetku prejšnjega stoletja, potem pa ni bilo do konca svetovne vojne več nobene sprememb.

DNEVNE VESTI

— Zanimiva razstava vojnih zdravnikov bo otvorjena jutri soboto v Dopolavorovi prostorji v Milanu. Na razstavi bodo slikarska dela treh padlih zdravnikov dr. Hermanna Vigana, dr. A. Anonija ter dr. G. Brere. Svoja kiparska dela bodo razstavili znana nevrolog dr. prof. Favini ter prof. Agosta in vojni ranjenec dr. Scandola. Globoko umetniško čustvovanje kažejo dela tudi ostalih razstavljalcev dr. Piancastelli, dr. Cantamesse, karikaturist dr. Amilcerja ter dr. Musinija, nadalje dr. Malinverni, dr. R. Pozzija, dr. Ramelle, dr. Cartolarija in dr. Bandiraliha. Omenjena razstava bo prva te vrste in vzbuja ravno zaraža tega posebno zanimanje. Zdravnikilovni umetniki so po svojem slaveshi že znani italijanski kulturni javnosti.

— **Stri Berlitzeve šole v Bresci, Comu, Bologni in Barju** bodo v smislu odredbe ministra za ljudsko vzgojo zapre s 1. avgustom.

— **Nikar takoj po kosiu v vodo!** 27letni Edward Valtoria iz Muggia pri Milenu se je še takoj po kosiu kopat v kanal Villaresi. Nenadoma se je začel potapljati in je utonil, preden je pršla pomoč. Zadeba ga je sčnica kap. Tudi tu primer kaže, da ni priporočljivo v vodo takoj po kosiu.

— **Na 20.000 lir globe in pet let zapora** je bil obsojen pred sodiščem v Trani trgovec Mihaili di Schiena, ker je proti zakonu odtegnil redni potrošnji 40 m. stotov moke.

— **Blagošlovitev 1400 bolnih in 50 ranjenih vojakov.** V nedeljo bo pri baziliki Marije Pomocnice v Torinu na protestu svečana blagoslovitev 1400 bolnih in 50 ranjenih vojakov, ki se zdravijo v torinski bolnicah. Blagošlovil jih bo torinski kardinal Fossatti. Dvorščki pri baziliki bo pokrito, da bodo bolniški ter ranjeni obvarovani pred solncem. Bolnike bodo prepeljali na kraj slovenskega blagoslovja z avtomobilni mestne občine, Rdečega in Zelenega križa.

— **Millionske ter polmilionske nagrade.** Prilejno je že zrebanje milijonskih ter polmilijonskih nagrad za zakladne bone, ki zapadejo 15. februarja 1950. Serija 1: nagrada 1 milij. lir za št. 524.095, pol milijona lir za št. 920.446. Serija 2: 1 milij. lir za št. 1.908.301; pol milijona lir za št. 574.570. Serija 3: 1 milij. za št. 369.007, pol milijona lir za št. 1.704.715. Serija 4: 1 milij. za št. 1.679.296, pol milijona za št. 1.959.997. Serija 5: 1 milij. za št. 1.135.771, pol milijona za št. 644.296. Serija 6: 1 milij. za št. 1.346.473, pol milijona za št. 1.970.229. Serija 7: 1 milij. za št. 240.777, pol milijona za št. 1.322.853. Serija 8: 1 milij. za št. 1.469.107, pol milij. za št. 1.774.011.

— **Obrtnik okrazen z 35.000 lir.** V Genovi se je mudil po opravkih v neki trgovini obrtnik Henrik Reggio. Ko je prisel domov, je opazil, da mu je izginila listrica, ki je bilo v njej 35.000 lir. Oblastva skušajo pojasnititi to za Reggia zelo neprijetno.

— **Težka avtomobilska nesreča** se je primerila pri Civitavecchia. Skupina pristojateljev se je vrnila domov ob večernem kinematografskih predstav. Po nesrečnem naključju je priletelo vozilo na nekem ovinku v drevo. Potniki so popadelni na tla, dva med njimi, 24letni Anton Patelli in Angelo Matteneci, sta podigla za smrtni poskodbami. Sergij Salvio, Aldo Gattaroli in Adolf Seraglini so bili laže ranjeni.

— **Hrvatski novinarji v Fiatovih obratih.** Hrvatski novinarji, ki so na turneji po Italiji, so bili tudi gostje mesta Torino. Ogledali so si obrate Fiat-Mifrafiori in druge industrijske zanimivosti. Nadaljevali so vožnjo v Milano.

— **Nesreča.** Včeraj so bile sprejeti v ljubljansko bolnico naslednje žrtve manjših nesreč. Jože Sitar, 29letni delavec z Ježice je padel s konja in se potokel na glavci. — Fr. Vavpotič, 31letni mesarski pomočnik iz Ljubljane, se je po nesreči sunil z nogom v trebulj. — Jakob Verbec, 27letni kurjac iz Ljubljane, je padel na stopnicah in si zlomil desnico. — Josko Jeran, enotnični silnikar z Dobrunj, je zvrnil nase lovec vročega kamiličnega čaja; opkel se je po obrazu in ramu. — Fr. Majde, 30letni sin posestnika iz Dobrič, je klepal koso in pri tem mu je odletel v levo oko kos žezla. — Miha Štempihar, 42letni delavec z Ježice, se je usekal v desnico, ko je cepil drva.

— **Vojaško vojno sodišče.** odsek v Ljubljani, je na svojem zasedanju dne 30. maja 1942-XX izreklo naslednjo sodbo v kazenski zadevi proti Novaku Jožetu, sinu Ivana in Marije Vodušek, rojenemu v Sošnici 18. XII. 1921, bivajočemu v Mostah pri Ljubljani, Zakotnikev.

Otožen je bil zločina po čl. 4. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941, ker je bil član in je sodeloval pri prevrati družbi naprjeni zoper politični, gospodarski in socialni red države, nadalje zločina po čl. 16. Ducejeve naredbe istega dne, ker je bil sodeloval pri oboroženi trupli od 3. julija do 30. oktobra 1941, najprej na Rašči, potem na Sv. Katarini, ter kasneje v taborišču v Zalogu. Otoženec je bil v posesti mitralješke puške, kar je bilo zanj zlasti obtežljivo. Tudi je 19. oktobra 1941 v Logu poizkusil napad na italijanske vojake in je proti njim izstrelil mnogo strelov iz mitralješke puške.

— **Iz teh razlogov ga proglaša sodišče za krivega in ga obsoja na smrtno kazen z ustrežljivimi.** Sodišče določa obenem, da se ta sodba v izvlečku po enkrat objavi v tržaškem »Piccolo« in ljubljanskem »Jutru.« Ljubljana, 30. maja 1942-XX.

— **Vojaško vojno sodišče.** odsek v Ljubljani, je na svojem zasedanju dne 30. maja 1942-XX izreklo naslednjo sodbo v kazenski zadevi proti Novaku Jožetu, sinu Ivana in Marije Vodušek, rojenemu v Sošnici 18. XII. 1921, bivajočemu v Mostah pri Ljubljani, Zakotnikev.

Otožen je bil zločina po čl. 4. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941, ker je bil član in je sodeloval pri prevrati družbi naprjeni zoper politični, gospodarski in socialni red države, nadalje zločina po čl. 16. Ducejeve naredbe istega dne, ker je bil sodeloval pri oboroženi trupli od 3. julija do 30. oktobra 1941, najprej na Rašči, potem na Sv. Katarini, ter kasneje v taborišču v Zalogu. Otoženec je bil v posesti mitralješke puške, kar je bilo zanj zlasti obtežljivo. Tudi so našli pri njem v Zalogu razne predmete, ki tvorijo vojni plen kot oprema bivših jugoslovenskih vojske. Otožen je prevratne propagande z razširjanjem letakov in knjizek, ki so jih 5. maja 1942 našli pri njem v Zalogu. Tudi je delal načrt za porušenje nekega železniškega mostu in je dajal ukaze na poboj straže na mostu ter ukazal umor treh deklek, prijateljev z Italijo, nov in določil osebe, ki bi morale izvršiti ta nalog.

— **Iz teh razlogov proglaša sodišče Vinko Vodovča za krivega ter ga obsoja na smrtno kazen z ustrežljivimi.**

Pričujoča sodba naj se po nalogu sodevca v izvlečku po enkrat objavi v tržaškem »Piccolo« in ljubljanskem »Jutru.«

— **Pričujoča sodba naj se po nalogu sodevca v izvlečku po enkrat objavi v tržaškem »Piccolo« in ljubljanskem »Jutru.«**

— **Pričujoča sodba naj se po nalogu sodevca v izvlečku po enkrat objavi v tržaškem »Piccolo« in ljubljanskem »Jutru.«**

— **Pričujoča sodba naj se po nalogu sodevca v izvlečku po enkrat objavi v tržaškem »Piccolo« in ljubljanskem »Jutru.«**

Aljaska — prazna soba Amerike

Aleuti v japonski interesni sferi — V ameriški mladini ni več pionirskega duha

Valdezov zaliv na Aljaski

Kakor o Sibiriji tako imajo ljudje več noma napačne pojme tudi o Aljaski. To ni dejela lačnih volkov in strašnega mraza, niti ni pustinja, kjer bi ne bilo mogoče živeti. Res doseže najhujši mraz do 60 stopinj, a na drugi strani imajo pa vulkanične Aleuti, med Aljasko in Kamčatko zelo milo podnebje, saj doseže srednja najvišja temperatura v januarju komaj 1.6. Temu se morajo Aleuti zahvaliti japonskemu zalivskemu toku Kurošivo. Morje južno od Aleutov nikoli ne zamrza in bi ne moglo ščititi ameriškega ozemlja ob polarnem krogu, če bi smatrali Japonci iz strateških ozirov za potrebo napasti vojno pristanišče Dutch Harbour na Unalaski, podmorniško oporišče na Kodiaku ali letališča v Sitki.

V iglastih gozdovih v tundrah Aljaska so še vedno najboljegoste nahajališča sveta. Iz pohlepa po zlatu znana imena Klondike, None in Fairbanks so sicer že obledale, ker iskalci zlata ne prihajajo več tja v velikih množicah kakor so nekoč, ko je bilo tam še mnogo zlata, pa tudi mesti iskalcev zlate Dewson in Circle City sta zdaj skoraj prazni, toda vsakdo ve, da je v pesku rek na Aljaski še za milijone zlata. Važnejše od zlata je pa zdaj za Ameriko tisti cin, ki so ga iskalci zlata prvotno ogroženo me-

tali proč, čim se je nabral na dnu posod, katerih so izpirali zlatonosni peselek. Selekni geolog je postal pozorn na trdo rudino, ki jo je našel na obali Beringovega morja. Ugotovil je, da gre za dragocen cinkovit granit. Kmalu je nastalo posebno novo mesto Tin City na obali Beringovega morja, ležeče tako blizu Sibirije, da lahko Eskimi privesajo do tja s svojimi čolni.

Z med prvo svetovno vojno je dobivala Amerika mnogo cina z Aljaske. Še včeraj pomena so pa postala ležišča cinove rude za Ameriko zdaj, ko je ameriška industrija izgubila Malakko in Bilitonove otroke v Južnonkitskem morju. Zaradi visokih prevoznih v živiljenjskih stroškov tu pridobivanja ruda ni poceni, toda pomisili je treba, da je poleg Bolivijske to edini vir, iz katerega lahko dobiva Amerika cinc. Človek bi skoraj misli, da narava nalaže skrivna vse naravna bogastva pod pusto zemljo Aljasko. Baker in antimion, platina in premog, mineralna olja, vsega tega je na Aljaski dovolj.

Ali je pa Aljaska res na koncu sveta? Zemljevidi, viseči v pisarnah letalskih družb odločno ugovarjajo tej trditvi. Ozemlju na skrajnem severu ameriškega kontinenta pripisujejo celo ponosno centralno lego in

skrbajo uresničiti vsaj na papirju fantastično misel zračnega prometa preko severnega tečaja. Ce je vajan človek računati z velikimi daljavami in če pomici na Amundsenove in Lindberghove polete, se mu zavijevidi »Pacific Aljaska Airways« ne zde več tako bahav, čeprav je načrt zračnega prometa preko severnega tečaja trenutno v vojaško strateški pogledu brez pomena. Vendar je pa zanimivo ogledati si razdalje med Fairbanksom in nekatere važnejše mesti na severni poluti. Od Fairbanksa do New Yorka je 5916 km, od Fairbanksa do Tokia 5610, od Fairbanksa do Manile 8560, od Fairbanksa do Londona 6752, od Fairbanksa do Leningrada 6112 km.

V gospodarskem pogledu je Amerika dolej zelo malo storila za Aljasko, za to svojo »prazno sobo«, kakor jo mnogi imenujejo. Od kar ne prihajajo na Aljasko več iskalci zlata, te da dežela pozabiljena in zapuščena. La nekaj turistov prihaja tja vsako leto občudovati zlasti najvišjo severnoameriško goro Mount McKinley. Izkorisčanje naravnih bogastev na Aljaski bi prisnalo sicer nekaj dohodkov, toda v Ameriki so se našli vedno ljudje, ki so znali to preprečiti, ker so se bali, da bi proizvodi z Aljaske ne preplavili ameriškega trga.

Tako je bilo doslej. Zdaj je pa Amerikanom že zdi, da so se tako malo zanimali za naravna bogastva Aljasko. Kako znamenjena je bila ta dejela, nam kaže že njenja redka naseljenost. Aljaska meri 530.000 km², pa ima samo 60.000 prebivalcev in se teh od teh je samo polovica belokosev. Amerika smatra zdaj Aljasko za farmarsko deželo bodočnosti, in Amerikanom so izračunalni, da čaka 168.000 km² polja in 190.000 km² pašnikov in travnikov na mlinjene brezposebnih in New Yorka. Ameriški listi priblojajo vedenje več propagandnih člankov o Aljaski. Da bi izvabili čim več ljudi tja, pišejo, da sije solnce Fairbanksu sredi poletja 22 ur in da doseže temperaturu 30 stopinj. Vse to je res, toda mladi Amerikanovi ni mogoče pripraviti do tega da bi molzli v Matanuzki Cook Inletu krateve ali pridelovali zeleno. Čeprav bi se lahko na Aljaski prehranil. Ce že prispe po dojavi vožnji v Fairbanks hotejo čimprej obogatiti. Večina že čez nekaj mesecov obrne Aljaski hrvet v veliko žalost vlade, ki resignirano ugotavlja, da v ameriški mladini ni več pionirskega duha. Civilizacija ga je ubila in Amerika je danes tam, kjer je bil Rim v Neronovih časih.

Zakaj je nebo sinje?

Če bi ne bilo v višjih zračnih plasti prahu, bi ne imelo nebo tako lepe barve

Skrivaj kakor tat prodira v naše telo, pogosto kot zahrbteni strup. Toda brez rjegega bi ne bilo žarečega solnicnega zahoda in neboskon bi ne bil sinji. Prah namreč ni ustvarjen samo zato, da se mora jeziti nanj milijone gospodinj in da je tudi drugim ljudem v nadlegu. Približno 5.000 drobec prahu v dnevu vsak prebivalec velikega mesta z vsakim dihom. To pomeni, da pride v človeško telo pri okroglo 20.000 dñljajev dnevno 100 milijonov drobec prahu, ki jih morajo pljuča in dihalni organi obvladati. Debelejši prah do najmanj 1.50 mm milimetra obtiči v sapniku, ce ga že ne prestreže nos. Manjši delci pa pridejo v pljuča.

Toda narava je ustvarila vse modro in tako je tudi poskrbela, da človeška pljuca prahi sproti izločajo. Poseben organ v pljučih skrb, da se vračajo vsa vdhiana tuja telesca s hitrostjo pol metra na uro zopet na prost. Najdrobnejši delci prahu, zlasti če jih vdhava človek mnogo, kakor je to po kavarnah in kamnolomih ali pri brusah, pa ostanejo v pljučih, ker jih drobne domačice na sluzasti koži ne prestrežejo. Tu mora prisločiti na pomoč tehnika, ki vedno bolj poskrbi, da se prah po tovarnah in kamnolomih olstrani, da ne pride delavcem v pljuča.

V Berlinu je v raznih delih mesta preiskali gostoto prahu v poledinah zračnih plasti. Kot srednjo kolicino so ugotovili 12 tisoč delcev prahu v enem litru zraka. Mestni okraji, kjer je mnogo vrtov in parkov pa izkazujejo komaj 20 tisoč tukaj količine prahu. Nasprotno so pa ugotovili v Lichenbergu in Neuköllnu 15 do 100% gostejši plasti prahu. Ozračje so razdelili v tri plasti. Prva je pri tleh in sega do drugega nadstropja hiš. V tej je največ prahu. Druga sega od drugega nadstropja 20 m nad strehe. Tu je že znatno manj prahu in še ta izvira večinoma iz dimnikov. Tre-

tja plast je praktično neomejena, kajti obliku najmanjših delcev prahu se drže tudi v najvišjih zračnih plasti. Tu pa postane prah za živiljenje neophodno potreben. Delci prahu so namreč važna kondenzacijska jedra. Ce bi ne bilo v višjih zračnih plasti prahu, bi bili izpostavljeni pripeljajočim solnicnim žarkom, id bi jih naše telo na moglo trajno prenašati. Noči bi bili celo poleti ledomzrle, ker bi se poplito mnogo hitrej zopet vračala v vsemirje.

Ce gledamo oblike dima proti soncu, se nam zde rdečasti, ce jih pa gledamo proti temnemu ozadju, recimo proti smrekovemu gozdu, so nam vidi dim sinji. Gotovo je vsakdo to že opazil, in gotovo nihče ne dvomi, da je nebo sinje. In vendar je solnčna svetloba bela, odnosno brezbarvana, kar velja tudi za zrak, ce ne prodira skozi vodne kapljice oblaka in se ne razkraja v mavrične barve. To zagotoneto nam pojasnijo prah. Ob zračni plasti z drobnimi delci prahu se namreč prelomi sinja kratkovoljni del sestavljenje solnicne svetlobe mnogo močnejše, kakor dolgovoljni rdečkastozloti. Ce je med našim očesom in solncem s prahom nasičena zračna plasti, vidimo v glavnem samo žarke z večjo prodorno močjo in solnce se nam vidi skozi pršni filter rdeče. Posredna svetloba, ki prihaja do nas v obliki solnicnih žarkov, odbijajočih se delcev vode, ledu in prahu, je zaradi prevladujočih razpršenih kratkovoljnih žarkov pač sinja in zato vidimo nebo sinje. Ce bi ne bilo prahu, bi tudi sinjega neba bilo.

CE IMA MOŽ RAZTRGAN ZEP
Zena: Le kako je mogoče, da si izgubil poročni prstan?

Mož: To je samo tvoja krvda. Kolikokrat sem te pa že prosil, da bi mi zašla luknjo v žepu mojega telovnika, a vse je bilo zaman.

Najbržje ji je kdo povedal, sem si mislila, najbrž nju je kdo videl skupaj, morda se je trener pritožil, ravnatelj hotela ji je nemara poslal pismec... Pripravila sem se na hud napad. Ona pa je nalahno zehaja skladala karte, med tem ko sem jaz povpraševala razmetano posteljo. Nato sem jaz podala puder, škatlico z rdečilom in črta za ustnice.

»Simpaticen človek,« je rekla in vzela s predalniko ročno zrcalo, »toda čudaški, težko razumljiv značaj. Tisti dan v prehodu sem že mislila, da se nemara odloči in me povabi v Manderley, on pa... kje neki!« Nič nisem odgovoril. Gledala sem jo, ko si je črtala rdeč lot na oblastna usta. »Nje nisem nikelik videla,« je nadaljevala, držeč zrcalo od sebe, da bi videla učinek, »sodim pa, da je moral biti zelo lepa. Redka, v vsakem oziru bleščeca žena. V Manderley so prirejali veselice, ki jih je bilo vredno videti. Potem se je zgodilo nekaj tragičnega, neprakovanega; mislim, da jo je oboževal. K temu živemu rdečemu potrebujem temnejši puder, ali mi ga nočete prineseti, dragica, in položiti to škatlico v predalnik.«

Tako sva imela opravka s pudri, rdečili in parfumi, dokler se ni oglasil zvonec in niso jeli prihajati obiski. Mehanično in malobesedno sem podajala pijačo, premenjavala ploščo na gramofon in praznila peplenike.

»Kaj pa naša gospodična, ali je spet kaj lepega narisa zadnje čase?« je s posiljeno prisrčnostjo vprašal star bankir, ki mu je na črem traku bingljal monokel.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni delista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani

»Ne,« sem odgovorila s svetlim, hinavskim smehom, »že nekaj časa nisem ničesar dokončala. Izvolute cíaretó?«

Saj nisem bila tista, ki sem odgovarjala; ta, v tej sobi, nisem bila jaz. V mislih sem tavala za prikaznijo, ki so bili njeni nedoločeni obrisi vendar že dobili obliko. Črete so bile še motne, barve nedoločne, rez oči in natura las še negotova, nerazredota. Toda prikazen je imela tisto lepoto, ki ostane, in smehljaj, ki ga ni bilo moči pozabiti. Njen glas in spomin na besede, ki so jih bila govorila ta usta, sta še lebdila v zraku. Bili so kraji, koder je hodila, predmeti, ki se jih je dotikal. Nekje je morda še stala omara z oblikevami, ki jih je nosila, in te oblike so bile še preteži z njenim parfumom. V moji sobi, pod mojim vzglavjem, je bila skrita knjiga, ki jo je držala v rokah, in videla sem je, kako obrača liste in kako se potem ustavi pri beli naslovni strani, kako se med pisanjem smehlja in otressa pero.

»Maksu — Rebeka.« Morda je bil njegov rojstni dan, pa mu je bila položila knjigo med ostala darila na mizi, pogrnjeni za zajtrk. Skupaj sta se smejala, ko je razvezoval zavoj in trgal papir. Morda mu je bila videti, ki je čital Maksa. Maksa. To je bilo domače, veselo, lahko izgovorjivo. Sorodniki naj ga klicajo Maksim, če jem je bilo ljubše. Babice in tete. In mirne, malo vidne, maledostne osebice, kakor jaz, ki zavzemajo malo prostora. Ime Maks mu je bila izbrala ona, ta beseda je bila njenja last, zato jo je bila tako prešerno zapisala v knjigi na prvo stran. Te smeje, poševne črke, ki so predireale beli papir, so bile odraz njenega

V Grčiji bo dobra letina rozin in olja

Posevkom se pa že poznajo posledice sušne

Finančni minister Godzamanis, ki se je vrnil v spremstvo ministra za javna dela z inspekcijskega potovanja po Peloponezu, je izjavil, da je bilo potovanje sicer kratko, toda zelo poučno. Na njem je imel priliko, predvsem v stilu z grškimi lokalnimi in okupacijskimi oblastmi pa tudi s prebivalstvom. Posetil je mnoge kraje, kjer se je zanimal za stanje posevkov, v dolinah pa tudi po hribih. Proučil je sedanje živiljenjske in delovne razmere. Omenil je razveseljivo doblevanje vseh slojev prebivalstva na Peloponezu. Povsed je dobil vtič, da so ljudje pripravljeni staviti vse svoje sile za uspeh vladnih prizadevanj. Izgledi na letino rozin in olja so ugodni, posevki pa zaradi sušne zlasti v gorskih krajinah ne kažejo dobro, dočim je polžaj v dolinah znatno boljši. Prebivalstvo kaže povsod veliko veselje.

V gospodarskem pogledu je Amerika dolej zelo malo storila za Aljasko, za to svojo »prazno sobo«, kakor jo mnogi imenujejo. Odkar ne prihajajo na Aljasko več iskalci zlata, te da dežela pozabiljena in zapuščena. La nekaj turistov prihaja tja vsako leto občudovati zlasti najvišjo severnoameriško goro Mount McKinley. Izkorisčanje naravnih bogastev na Aljaski bi prisnalo sicer nekaj dohodkov, toda v Ameriki so se našli vedno ljudje, ki so znali to preprečiti, ker so se bali, da bi proizvodi z Aljaske ne preplavili ameriškega trga.

Tako je bilo doslej. Zdaj je pa Amerikanom že zdi, da so se tako malo zanimali za naravna bogastva Aljasko. Kako znamenjena je bila ta dejela, nam kaže že njenja redka naseljenost. Aljaska meri 530.000 km², pa ima samo 60.000 prebivalcev in se teh od teh je samo polovica belokosev. Amerika smatra zdaj Aljasko za farmarsko deželo bodočnosti, in Amerikanom so izračunalni, da čaka 168.000 km² polja in 190.000 km² pašnikov in travnikov na mlinjene brezposebnih in New Yorka. Ameriški listi priblojajo vedenje več propagandnih člankov o Aljaski. Da bi izvabili čim več ljudi tja, pišejo, da sije solnce Fairbanksu sredi poletja 22 ur in da doseže temperaturu 30 stopinj. Vse to je res, toda mladi Amerikanovi ni mogoče pripraviti do tega da bi molzli v Matanuzki Cook Inletu krateve ali pridelovali zeleno. Čeprav bi se lahko na Aljaski prehranil. Ce že prispe po dojavi vožnji v Fairbanks hotejo čimprej obogatiti. Večina že čez nekaj mesecov obrne Aljaski hrvet v veliko žalost vlade, ki resignirano ugotavlja, da v ameriški mladini ni več pionirskega duha. Civilizacija ga je ubila in Amerika je danes tam, kjer je bil Rim v Neronovih časih.

V tedni z grškimi in okupacijskimi oblastmi bo po zatrdilu ministra Godzamana storjeno vse, da bo zagotovljeno prehrana grškega naroda. Zaradi nezadostnega števila oropnikov in poljskih čuvajev so bile organizirane lastne poljske strate, ki jih podpirajo italijanski karabinjerji. Ker so pritele ljudje v nekaterih krajinah prezgodili, so okupacijske oblasti odrekle, da bodo oblasti najstrožje postopale v vseh za-

devah letine in prehrane grškega naroda, ker gre za živiljenjsko vprašanje. Nikomur ne bo v bodoče dovoljeno delati v tem pogledu na lastno pest. Grški poljski pridelki niso ogroženi od nobene strani in okupacijskimi oblastmi, ki nudijo Grški vsestransko podporo, izdajajo ukrepe samo na prošnjo grške vlade.

Mnisterijalni direktor dr. Gramsch iz uradu pooblaščenca za štiriletne gospodarski načrt je predaval 3. junija v Atenah o štiriletni prelomu svetovnega gospodarstva. V zvezi s tem je finančni minister Godzamanis izjavil, da prihaja ministerijalni direktor Gramsch v Grčijo o pravni pripravljenosti stavitv vse svoje sile za uspeh vladnih prizadevanj. Izgledi na letino rozin in olja so ugodni, posevki pa zaradi sušne zlasti v gorskih krajinah ne kažejo dobro, dočim je polžaj v dolinah znatno boljši. Prebivalstvo kaže povsod veliko veselje.

S pristojnega mesta poročajo, da je že pristojnega osnutek novega zakona o stanovanjskih najemninah. Novi zakon prinaša zaviranje vseh najemnin. Obravnaval se bo na prihodnji seji ministrskega sveta.

Nemško-bolgarski kulturni teden

Nemško-bolgarski kulturni teden je bil svečano otvoren v četrtek s sprejetjem bolgarskih gostov v Frankfurtu, kjer jih je priravneno pozdravil Gauleiter v državni namestnik Sprenger. Dobrodrušico jim je izrekel obenem v imenu vojske in države. Simpatije ob